

Hoog muzikaal niveau bij zangers van Frommermann

Gerben Bergstra

Frommermann - bestaande uit vijf zangers, een gitarist en pianist - bracht vrijdagavond in De Lawei in Drachten een programma in het kader van 65 jaar bevrijding. Populaire hits, een enkel klassiek werk, volkse liederen en vocaal uitgevoerde jazznummers uit de jaren dertig van de vorige eeuw en later, werden door de groep gespeeld naar voorbeeld van het beroemde Duitse ensemble Comedian Harmonist. Dit ensemble werd in 1927 opgericht door Frommermann; naar hem is de groep vernoemd.

In het programma *Betoverende jaren 30* haakten de zangers in op die tijd; een donkere periode met een zware economische crisis en in Duitsland het opkomend nazisme. De Comedian Harmonists moesten daar rekening mee houden. Toen ze voorzichtig jazz in hun programma's opnamen, werd hun in 1933 door de nazi's een tijdlang het zwijgen opgelegd. Omdat enkele leden joden waren, besloten ze zich in 1935 op te heffen. Veel joden vluchtten naar Amerika.

Deze anekdote haalden de Nederlandse 'Frommermannen' aan in het ontroerend mooi gezongen *Morgen muss ich fort von hier*, een tekst van Harry Frommermann op een melodie van Silcher. Bij ons is het nummer bekend met de tekst *Zie de leliën op het veld*. De vluchtroute van de joden liep door Frankrijk en Spanje. Daarom waren ook enkele Franstalige nummers in het programma opgenomen. Van Charles Trenet zongen ze het onstuimige *Boum* en het uit het Italiaans vertaalde *J'attendrai*, een melancholiek nummer schitterend gezongen in een prachtig arrangement.

In Amerika konden de vluchtelingen zonder beperkingen hun muzikale gang gaan. De VS leverden dan ook het grootste aantal nummers van het programma. Zo werd *Betoverende jaren 30* geopend met een nummer van Duke Ellington *It don't mean a thing (If it ain't got that swing)* later gevolgd door onder meer *Rockin' in rhythm* van Ellington, *Sixty seconds together*, *Jeepers creepers* en de beroemde *St. Louis blues*. Met *New York, New York* van Berstein kreeg de avond een spetterend slot.

Opmerkelijk is dat de muziek uit die tijd zo vrolijk van aard was, terwijl de economische crisis in de VS juist het hardst toesloeg. *Brother, can you spare a dime?* was het enige nummer dat eraan refereerde. Plezier en vertier moesten de ellende doen vergeten. Dansrages volgden elkaar in snel tempo op. Ook de Nederlandse bijdragen als *Lou de ladenlichter*, *Matrozenlied* en van de beroemde Louis David het *Doe het elektrisch* waren vrolijk. Een vreemde eend in de bijt was de ouverture van de *Barbier van Sevilla* van Rossini.

Het optreden van Frommermann werd gekenmerkt door perfectie als het gaat om entertainment. Timing, mimiek, het op en afgaan en het doorgeven van solomomenten, pasten naadloos bij de show. Ook het muzikale niveau was zeer hoog. Stemgebruik en dynamische nuanceringen waren subliem op elk nummer afgestemd. Bij de inzet van het eerste nummer van Ellington was er meteen de klik met het publiek. In twee toegiften gingen de zangers vocaal nog eens flink te keer.

i Frommermann in De Lawei in Drachten, belangstelling: 180 bezoekers

